

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Udrag fra Dandserinden

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Dandserinden", i Paludan-Müller, Fr.: *Dandserinden*, udg. af Berit Ziegler, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 117. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-paludanm04-shoot-idm140348534081104/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Dandserinden

Grundtvig (1783-1872) og B.S. Ingemann (1789-1862), der genoplyvede den slemt medtagne nationalbevidsthed ved at skrive om den danske histories helte og endvidere ved at anvende elementer fra den danske fortælletradition. Gennem romantikkens ledende filosofier, platonismen og organismetanken, lærte man om en oprindelig enhed og harmoni, der ved et fald (syndefaldet) var blevet splittet i modsatrettede, hinanden bekæmpende kræfter (det åndelige og det materiel-sanselige), men den historiske proces, der er et udtryk for denne kamp, ville dog i tidens fylde harmoniseres med kræfternes udsoning og genetablering af den oprindelige enhed.

Omkring 1830, da landet var på vej til et økonomisk og industrielt opsving, fyldte Paludan-Müllers generation 20 år og skulle til at stå på egne ben. De forældre, der havde råd til at lade sønnerne uddanne, forventede en embedseksamen, et fornuftægteskab og bevaring af klasseskel, dels for at sikre efterkommerne økonomisk, dels for at opretholde den sociale status. Dette førte naturligvis i mange tilfælde til en klar generationsmodsetning, idet Paludan-Müllers jævnaldrende ikke accepterede tingenes tilstand og skuffedes dybt over, at romantikkens idealer viste sig som tom deklamation og underholdning; imidlertid kunne de unge ikke gøre åbenlyst oprør, blandt andet på grund af censuren. Endelig havde forældrene en økonomisk klemme på børnene: uden forældrenes støtte ingen uddannelse og dermed intet levebrød.

Den unge generation endte i første omgang som splittede, desillusionerede nihilister, klemat mellem de romantiske drømme og den barske virkelighed. Nogle kastede sig i hvert fald for en tid ud i et »vildt« liv med fester, vin og kvinder, men glæden viste sig hurtigt at være tom og kort. Andre turde gøre mere åbenlyst oprør ved at indgå ægteskab uden skelen til social status, kappe båndene til familien, opgave en del af traditionerne og søge at give kunstnerisk udtryk for opposition – med de forsigtighedshensyn, som var nødvendige under et enevoldstyre med censur. Da de ikke direkte kunne protestere mod samfundet, klagede de i stedet over romantikkens idealer, der havde vildført dem (se eventuelt Niels Barfoed: *Don Juan*, s. 253). Det er et af de første ungdomsoprør, vi ser markeret i litteraturhistorien, først senere er generationskløfter blevet hverdagskost. Bemærk endvidere, at protesten kom i et økonomisk opsving – akkurat som i 1960'erne.